

Infobulletin

5

decemeber 1999

Archeologie Onder Water

De Balans Tussen Archeologie & Duiken

**Landelijke Werkgroep
Archeologie Onder Water**

onderdeel van de
**Archeologische Werkgroep
voor Nederland**

't Turfschip

Soms duikt er zomaar een nieuwe vondst op, en soms is het al dan weer bijna te laat. Joost van den Besselaar hoorde van een scheepswrak in de Waal en trok erop uit met de Werkgroep Onderwaterarcheologie Oostelijk Rivierengebied (WOOR).

Joost van den Besselaar

In november 1997 kwam uit bronnen van Rijkswaterstaat (RWS) de informatie binnen, dat er bij het uitgraven van een toegangseul van de rivier de Waal naar het zandgat van Heeselt, een compleet houten wrak was verwijderd. Dit onderzoek zou reeds in mei 1997 hebben plaatsgevonden. Een onmiddellijk ingesteld onderzoek leerde dat er nog delen, die blijkbaar geborgen waren, bij de RWS directieket van de werken daar ter plaatse lagen. De directievoering was zichtbaar verheugd dat er plotseling mensen waren die geïnteresseerd bleken in het wrak. Men had toendertijd een in de buurt wonende professor in de archeologie geraadpleegd, maar die kon volgens hem met een 'paar plankjes' niet uit de voeten! De mensen van de RWS waren zeer geïnteresseerd in dit soort materie, maar wisten niets af van een overheidsdienst die zich met onderwater- en scheepsarcheologie bezighield???. Voor ons verdere onderzoek kregen wij meer dan uitstekende medewerking van de RWS.

Wat was er precies gebeurd?

Het zand van de uit te graven geul moest op een oevertalud van het zandgat worden teruggestort, ter versteviging van dat talud om medio 1999 weer opnieuw gebruikt te worden als de geul weer gedicht moest worden. Een toezichthouder met archeologische interesse ziet plotseling veel hout tussen het zand uitsteken en raapt er een aantal delen tussenuit. Volgens hem zit de rest van het wrak nog geheel in stukken tussen het zand, waar bovenop nu een tijdelijke opslag is van stortstenen. De eruit geraapte stukken, delen van spanten, huid- en dekplanken, hebben vervolgens een half jaar lang langs de keet gelegen, waar iedere geïnteresseerde bezoeker of werknemer een stuk mee nam. Tijdens het uitgraven is nog een stuk anker gevonden met enige merktekens (zie tekening) en een roer. Dit laatste is door iemand meegenomen en kan hopelijk nog achterhaald worden.

Duikactie

Door de WOOR is eind november een duikactie ondernomen in en om de geul om nog mogelijk achtergebleven resten te bergen. We werden nog verscheidene delen gevonden, zoveel dat een tweede duikactie noodzakelijk is. Er werden ook veel turfplakken gevonden: mogelijk was het schip geladen met turf.

Verder onderzoek

Verder onderzoek moet nog gebeuren, zoals een dendro-datering, mogelijk herkenning van het anker,

identificatie van bouwstijl, enzovoorts. Blijkt het wrak eventueel interessant te zijn, dan kunnen we in 1999 bij de terugstort mogelijk de rest nog bergen.

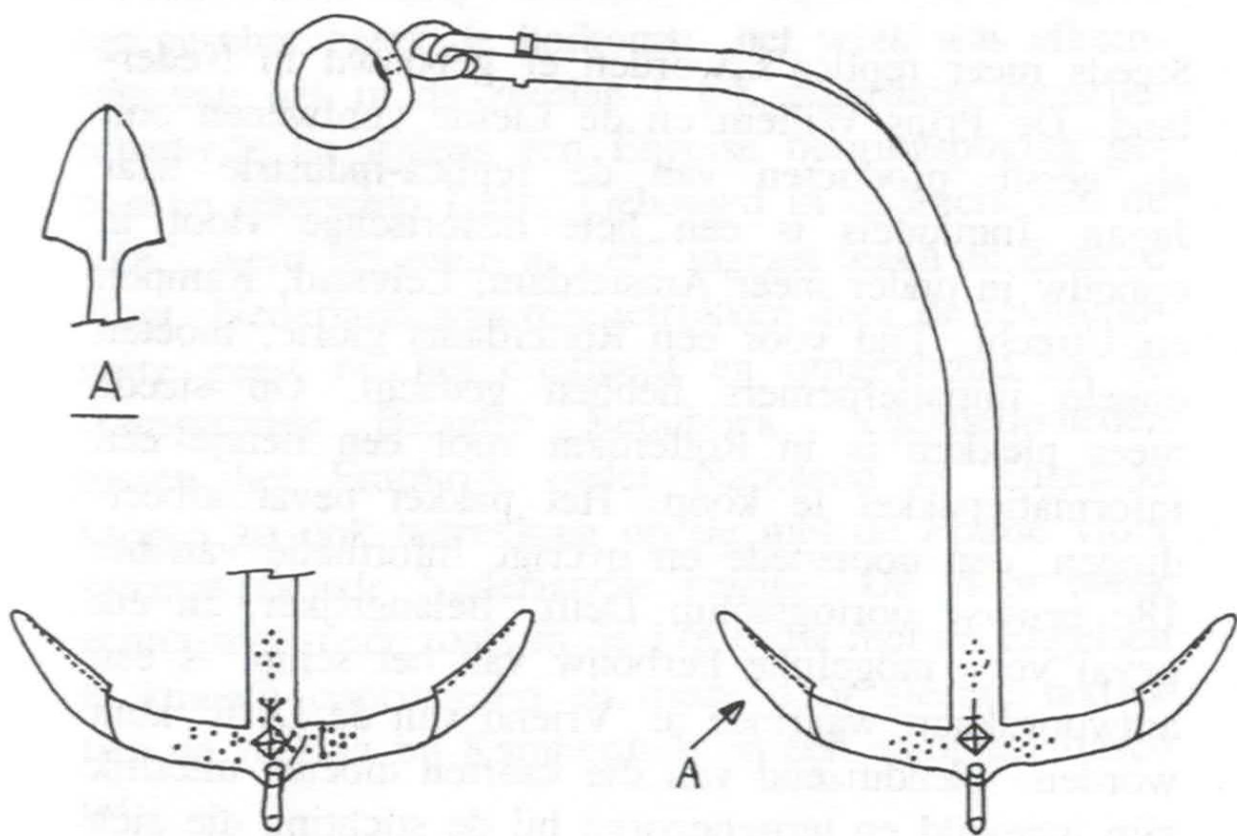
Mocht u iets herkennen van de foto of tekening: wij houden ons zeer aanbevolen voor elke informatie.

Reacties ter attentie van Joost van den Besselaar:

Zoetendaalsestraat 10

5443 AM Haps

(0485) 31 49 25

Perslucht

Archeologie onder water haalt regelmatig de pers en andere media. Soms komt ook de LWAOW daarbij in het nieuws. In deze rubriek staat elke keer één van die door ons opgepikte berichten. Deze keer een verslag uit een regionaal blad over de Romeinse Maasbrug. Het bericht verscheen verleden jaar na een onderzoek waarbij de LWAOW-leden betrokken waren.

Tijgerend over de bodem van de Maas

Zich vastklampend aan brokstukken van de oude Romeinse brug bewoog duiker Noud Cornelissen zich gistermorgen over de bodem van de Maas in Maastricht. Het zicht onder water was prima, maar de stroming veel te sterk om veilig te kunnen werken.

Door Sjef Kusters

MAASTRICHT • Grote bouwstenen zag duiker Noud Cornelissen gistermorgen op de bodem van de Maas, met hijs- en dookgaten voor de bevestiging van ijzeren krammen, zoals die in de Romeinse tijd werden gebruikt. Cornelissen hoort bij een ploeg van twintig duikers die onderzoek doen naar de resten van de Romeinse brug, iets ten zuiden van de Sint Servaasbrug in Maastricht.

Cornelissen was de enige die daadwerkelijk te water ging, omdat de stroming in de Maas voor een grotere duikcampagne te fors bleek.

„De stroming is gigantisch. Ik heb over de Maasbodem moeten tijgeren. Liggend tussen die grote stenen kon ik me nog net vasthouden”, zegt Cornelissen. „Het zicht was buiten verwachting goed. Bijna één meter. We zijn meestal al tevreden met dertig centimeter.” Vandaag gaat hij het met zijn vrienden van de Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water weer proberen.

Half mei komt een schip van Rijkswaterstaat een sonarpeiling maken van de Maasbodem. Die scan zal een vrij gedetailleerd beeld geven van wat er op de Maasbodem ligt.

De gisteren geziene bouwstenen liggen ter hoogte van de grote pijler met het brugwachtershuisje van de Sint Servaasbrug, op een diepte van vier meter, aan de rand van de vaargeul. De stenen zijn of afkomstig van een brugpijler of van

een kademuur die daar in de Romeinse tijd moet hebben gestaan. De Maas lag in vroeger tijden iets meer aan de westelijke stadzijde dan nu.

Bij een eerder onderzoek door duikers, in 1993, zag duiker Joost van de Besselaar vlak naast de vaargeul twee muurtjes: een in de stroomrichting van de Maas en een dwarsmuurtje. En er ligt in het verlengde van de Eksterstraat nog een tachtig meter lange, dertig meter brede puindam van stenen. Het monumentje met de beelden van knikkerende kinderen markeert die plek.

De stenen pijlers van de brug in Maastricht staan op eikenhouten roosters, zo is al eerder gebleken. Daar zijn ook in 1993 nog fragmenten van gezien. Dat hout is exact te dateren.

Het werk van de duikers die dit weekend de Maasbodem afstruinen gaat vooraf aan een groter professioneel onderzoek, in de zomermaanden. De resultaten daarvan bepalen of en in welke mate de stenen en houten resten van de brug kunnen worden geborgen. Bij baggerwerkzaamheden in 1963 bleek dat veel van de bouwstenen van de brug eerder door de Romeinen waren gebruikt voor grafmonumenten en tempels. Dat was af te leiden uit beeldhouwwerk en gebeitelde teksten op de stenen.

Het is onwaarschijnlijk dat een deel van de Maas kan worden afgedamd, als wordt besloten de stenen te bergen. De Maas is

een te grillige regenrivier. Plotse-
selinge regen- en onweersbuien
in Noord-Frankrijk en de Ar-
dennen kunnen voor een on-
verwacht grote wateraanvoer
zorgen. Dat water moet onbe-
lemmerd kunnen wegstromen.
Mogelijk is wel dat telkens een
klein gedeelte van de puindam
wordt drooggelegd door er een
bekisting van beperkt formaat
overheen te zetten en leeg te
pompen.

Inmiddels is door een aantal
Maastrichtenaren, dat ijvert
voor het documenteren en con-
serveren van de brug, de Stich-
ting Romeinse Brug opgericht.
De stichting wil meehelpen
„dit erfgoed van nationaal be-
lang voor Maastricht te behou-
den”, onder meer door spon-
sors te zoeken.

Landelijke Werkgroep
Archeologie Onder Water